

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Cur Virgines supra montem Sion, cum Agno apparuerint? Et vidi, & ecce Agnus stabat supra montem Sion, & cum eo centum quadraginta quatuor millia. Sectio. II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

Et femina praterit, sed quoniam femina viri portio est, & ex eo sumpta atque formata, in scripturis fere omnibus ad praeoplastum Deus loquitur, quia sunt duo in carne una, & in masculo simul significatur & femina. Haec Cyprianus.

Cur Virgines supra montem Sion, cum Agno apparuerint?

Et vidi, & ecce Agnus stabat supra montem Sion, & cum eo centum quadraginta quatuor millia.

SECTIO. II.

IN ipso monte Sion in quo Agnus stabat, vidit Ioanes illa ceterum quadraginta quatuor millia, quae postea explicavit virginum esse multitudinem. Duplex autem huiusce rei ratio afferri potest. Vna desumitur a virginitatis praestantia, & altitudine: quia enim Virgines excelsum quendam ac sublimem in monte Sion, id est Ecclesia, obtinent locum, & altissima virginitatis prerogativa mirum in modum excellunt, & eminent, merito supra montem Sion altissimum, simul cum agno apparuerunt. Quae observatio simul & expositio est D. Greg. lib. 5. suae expositionis in lib. Regum c. 3. Bene, inquit, in sublimi esse virgines dicuntur, quia quod naturam humanam supereredit in altissimo virtutum culmine situm est, unde & virgo ille dilectus Iesu, locum virginum insinuans, ait, Vidi supra montem Sion Agnum stantem, & cum eo centum quadraginta quatuor millia. Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt conquinari, Virgines enim sunt: in monte quidem esse cum agno dicuntur, quia per meritum incorruptionis, quo a terrenis & carnalibus delectationibus se diuidunt, in sempiterna redemptoris gloria sublimantur. Haec ille.

Virgines dicuntur esse in monte Sion propter sublimem, quae habent in Ecclesia locum, D. Greg.

Atque in primis Virginitas omnem mundanae fabricae altitudinem longe superat, quemadmodum docet Greg. Naz. orat. in dictum Euangelij: Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est: Videte, inquit, rei sublimitatem; indeprehensibilem fere inuenietis, quomodo enim non melius carne est non generare carnem, id quod a carne genitum est: quomodo non Angelicum, carni alligatum, non secundum carnem vivere, sed naturam esse sublimiorem: Et in orat. exhortatoria ad Virg. Olim, inquit, cum lex erat, & umbra, caeremoniaeque temporaria, tum primatum habebant nuptiae, tanquam adhuc infantes: postquam vero emigravit licera, subductusque est spiritus, & Christus cum praecessisset ex Virgine in carne passus est, tunc effulsit castimonia diuidens mundum. Quo loco emphasis habet illa postrema verba, Effulsit castimonia diuidens mundum: quae praeter alia, illud mihi videntur significare, virginitatem, (sic enim castimoniam hic accipit Nazianzenus) quasi alterum mundum supra mundanum constituere, in eoque Virgines longissime ab isto, quem cernimus, mundo diuisos atque distitos in altiori videlicet ac sublimiori gradu collocare. Quo mysterio supra capitella illa instar sphaerarum reticulata, quae erant superposita duabus illis ingentibus columnis aereis a Salomone in vestibulo templi collocatis, lilia erant, ut habes 3. Reg. 7. Finxit duas columnas aereas, aecum & octo cubitorum altitudinis columnam unam, & linea duodecim cubitorum ambebat columnam utramque: Et paulo post: Capitella autem, quae erant super capita columnarum quasi opere lilij fabricata erant, quia videlicet castitas, quae per liliolum adumbratur, omnem mundanae consuetudinis Sphaeram, orbemque ipsum vniuersum, altitudine superat, ut ait Diuus Ambrosius libro primo de Virginitate. Quis humano, inquit, eam possit ingenio comprehendere, quam nec natura suis inclusit legibus? aut quis naturali voce complecti, quod supra usum naturae sit? B. calo accersunt quod imitaretur in terris, haec nubes, aera, Angelos, sideraque transgrediens verbum Dei in ipsa sinu Patrum inuenit.

II. Nazianz. Matt. 19. 11. Quanta sit virginitatis sublimitas.

Alium mundum constituit hoc nostrum longe superiorem.

3. Reg. 7. 15. Expenditur locus ex 3. lib. Regum.

D. Ambros.

Qui retia
Dæmonis cõ-
tra castitatem
effugit, à re-
liquis facillè
se expeliet.

Helias etiam, quia nullius corporei coitus fuisse permistis cupiditatibus inuenitur, idè curro-
raptus ad cælum. Obiter etiam obserua, non sine mysterio, capitella illa columna-
rum reticulata fuisse, quia quicumque Dæmonis tentamenta aduersus castita-
tem superans lilium hoc pulcherrimũ obtinet, facile se à reliquis omnibus ini-
mici retribus, & laqueis expediet, & supra capitella colunarum reticulata, quasi
liliũ apparebit.

III.

Quid autem mirum, si virginitas totam mundi spheram præstantia, & altitu-
dine transcendat, cum ipsos quoque Angelos non tantum æquet, sed etiam su-
peret: In primis enim æquare illud ostendit, quod dixit Christus, Matth. 22. In
resurrectione neque nubent, neque nubentur, sed sunt sicut Angeli Dei in cælo. Sic enim eũ

Mat. 22. 30.

D. Ambr.

locum intellexit D. Ambr. l. 1. de Virginitate, Quid pluribus exequar laudem castita-
tis? Castitas Angelos fecit, qui eam seruauit Angelus est, qui perdidit Diabolus. De resurre-
ctione quid dicam: cuius premium iam tenetis? In resurrectione neque nubent, neque nubentur,
sed erunt sicut Angeli in cælo: quod nobis promittitur vobis prætorũ, votorumque nostrorum
vſus apud vos est, de hoc mundo estis, & non estis in hoc mundo seculum vos habere meruit, te-
nere non potuit: affirmat & D. Cypr. lib. de disciplina, & habitu virginum: cum ca-
stra, inquit, perueniat, & virgines, Angelis Dei estu æquales Et D. Aug. lib. vno de S.

D. Cypr.

Virgines an-
gelis æquales.

Virginitate c. 23. Virginalis integritas, & perpiam continentiam, ab omni concubitu im-
munitas, Angelica portio est, & in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio. Idè

D. August.

sentit. D. Bern. epist. 42. ad Henricum Senonensem Archiepiscopum, Quid casti-
tate decorius, quæ mundum de immundo conceptum semine, de hoste domesticum, Angelum
de homine facit: Differunt quidem inter se homo pudicus, & Angelus, sed felicitate, nõ vir-
tute: & si illius castitas felicior, huius tamen fortior esse cognoscitur. sola est castitas, quæ in hoc
mortalitatis & loco, & tempore statum quandam immortalis gloriæ repræsentat. Et his an-
tiquior Tertul. lib. 1. ad vxorem de virginibus loquens, sic ait: Deo speciosa, Deo sunt
puella, cum illo viuunt, cum illo sermocinantur, illum diebus, & noctibus tractant, orationes suas
vehit dotes Domino assignant, ab eodè dignationem veluti munera maritalia, quotiescunque
in hominibus desiderant, consequuntur, sic æternum sibi bonũ Domini occupauerunt, ac iam in terris nõ nubẽ-
do de familia Angelica deputantur. Hæc ille. Quam eandè ob causam Pl. 44. in quo
de purissimis inter Christum, & Ecclesiam, imò & quacunque etiã sanctã virgi-
nem nuptiis differitur, inscribitur apud Septuag. ὡς ἡ ἑστὴ ἀλλοιοῦσθαι ἡ γὰρ, id
est, pro ijs, qui cõmunicantur, Hebraicè autè, וְיָשִׁיבֵנּוּ הַלֵּלָהּ hoc est, super lilia, vel pro lilijs:
vbi per lilia, virgines intelligit D. Hier. qui iuxta inscriptionè Hebraicã dicitur
commutandi in Angelos, videlicet quorũ in hac vita puritate emulantur. Vnde
D. Hier. testatur se idcirò eum Psalmũ Principis virgini exponere voluisse, eo
quod inuenisset in titulo lilia, & flores, quæ pertinet ad virginitatis decus immor-
tale. Scio Hebræã vocẽ, וְיָשִׁיבֵנּוּ à plerisq. pro genere musici instrumenti usurpari.

D. Bernard.

Castitas in
Angelis qui-
dè felicior, at
in hominibus
desiderant, consequuntur,
sic æternum sibi bonũ
Domini occupauerunt, ac iam
in terris nõ nubẽdo de
familia Angelica deputantur.

Tertul.

Inscriptionè
Psalm. 44.

variè vertunt
interpretes.

Septuag.

D. Hieron.

Castitas ho-
mines reddit
Angelos.

IV. Quod verò non tantum Angelos æquet virginitas, sed etiam superet, non
obscure significatum est Esai. 56. Hæc dicit Dominus eunuchis: Qui custodierint sab-
bath meum, & elegerint, quæ ego volui, & tenuerint factum meum, dabo eis in domo mea, &
in muris meis locum, & nomen melius à filijs, & filiabus, nomen sempiternum dabo eis, quod
non peribit. Quem locum de virginibus accepit D. August. lib. de S. Virgin. c.

Angelos su-
perant virgi-
nes.

Esai. 56. 4.

D. August.

23. & 24. probatque ex eo, quòd eunuchi secundum carnem tantum, non uti-
que habent meliorem in Ecclesiã locum, quàm coniugati: quare efficitur, vt
de iis, qui se spiritualiter castrauerunt propter regnum cælorum eiusmodi
prærogatiuæ accipiendæ sint. Accedit quod Spiritus Sanctus cum dixisset, Da-
bo eis in domo mea locum, & nomen melius à filijs, & filiabus: ne quis existimaret ali-
quid temporale sperandum, continuo subiicit, Nomen sempiternum dabo eis,

quod

quod non peribit. De virginibus etiam eundem locum intellexit D. Ambr. in exhort. ad Virgines, & in Instit. Virginis c. 16. D. Hier. l. x. aduersus Iovin. D. Basil. l. de vera virgine. & D. Greg. 3. par. Cura pastoralis c. 29. Eunuchi, inquit, sunt, qui copreliis moribus carnis affectu in se prius opere abscindunt, quo autem apud patrem loco habeantur essentur, quia in domo patris, videlicet aterna mansione, etiam filij preferantur. Hæc ille. Sane putauerim per filios accipiedos esse Angelos, nã si filij eo loco omnes in vniversũ electi appellatur, proculdubio etiã virgines filij sũt, nec debuerunt opponi filiis. Itaq; cũ promittitur virgib⁹ melior locus, nomenq; quã filij habeant, videtur Angelis anteferrĩ, & merito, cũ in Angelis virginitas propriè reperiri nõ possit: prætat igitur Angelis hac in parte virgines: vnde angelus ille, qui Apoc. 19. Ioan. (nimirũ ve pleriq; volũt) eũ ob alia, tũ propter virginitatis quoq; prerogatiuã, ab se adorãdo deterruit illis verbis: *Videte feceris, conseruus tuus sũ.* Videtur mihi se Ioan. hoc est, tantũ virginitatis cõserui paritate honorare voluisse, quasi diceret, pares virginitate sumus, ego natura, tu virginitate Angelus, æquali nobilitate, pariq; cõditione in celesti curia principi Deo seruum⁹. Quod quidẽ ab Angelo sancta quadã amulatione, & inuidia dictũ crediderim, nimirũ Ioan. propter vnã virginitatẽ, magnitudinẽ demirans, eius paritatem, & æqualitatem quodãmodo tacitè ambiebat.

Sed parum est virgines Angelis hac in parte antecellere, qui Diuinã ipsam puritatem, quoad licet mortalibus, æmulãtur. Nam & ipsam sanctissimã Triadẽ propter summã, quẽ in Diuinis processibus reperitur, puritatem, primã virgine appellauit Gregor. Nazian. in carmine de Virginitate, dum inquit.

Prima Trias virgo est, siquidem Patre natus Anarcho

Filius est, nec enim Pater ortum traxit ab vilo,

vt pote principium rerum, & vitalis origo

More nec humano generatus sanguine natum, &c.

Hanc igitur Dei puritatem, & vt loquitur Nazianz. virginitatem suo modo referunt virgines: quẽ admodum docet D. Cyp. l. de disciplina, & habitu virginum. Nunc nobis, inquit, ad virgines sermo est, quarum quõs sublimior gloria, maior cura est. *Flas maxima est, castitatis cum Deo similitudo.* *Si qua in terris esse potest, maxima est, castitatis cum Deo similitudo.* *D. Cyprian. D. Basilium.* *est ille Ecclesiastici germinis, decus, atque ornamentum gratia spiritualis, letitia in doles, laudis, & honoris opus integrum, atque incorruptum, Dei imago respondens an sancti mentia Domini, illustrior portio gregis Christi.* Idem eleganter docet D. Basil. l. de vera virginitate his verbis, *μεγαλειωδωσ αληθως παρθενια τω αθηαρω θεω ως εν κεφαλαω ειπερ εχομοιωσα τ ανθρωπων:* quãdã latinã reddes: *Magnus quidem vt verè dicam, est virginitas: incorruptibilis Deo, vt summam dicam, hominem simile faciens.* Hæc ille. Vnde incorruptio pro virginitate sumitur, vt vult D. Hier. ad illa verba c. 2. epist. ad Titũ. *In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum in doctrina, in integritate in grauitate,* Græcè sic, *εν τη διδασκαλια α αθηαρωσ τησ αθηασιαν.* Quo loco D. Hier. α αθηασιαν, & αθηασιαν, hoc est, integritatẽ, & incorruptionẽ de virginitate interpretatur: quã existimat Titũ habuisse, cũ suscepit baptismũ, hortaturq; eũ, vt virginitatẽ ad id vsque tẽporis seruata, deinceps cõseruet. Cernis igitur ex sententia Hæc. virginitatẽ incorruptionẽ appellãti, atque ad eũ Deum, eo quod est immutabilis, & incorruptibilis, suo modo imitatur, vt rectè ait D. Basil.

Itaque non solum Angelicã, sed etiã Diuinã cuiusdam nobilitatis est virginitas. Vnde Pl. 2. pro eo, quod nos habemus. *Apprehendite disciplinã: alij transferũt ex Hebræo, osculamini filij.* Alij verò vertũt, *Adorate puritatẽ,* id est, virginitatẽ, quasi Diuinũ quiddã sumo honore, & veneratione colite, atq; obseruare. Cui cõcinit illud, quod refert Eusebide Constantino magnol. 4. de eius vita. *Virgineum,* inquit, *ehorum tantum non adorabat, istic habitare Deum, cui se puella deuotione arribatur.*

D. Ambr.
D. Hieron.
D. Basil.
D. Gregor.
Expendatur
Isaia locus.

Cur Angelus
adorari se a
Ioanne non
permiserit.
Apoc. 19. 10.

Videntur An
gelis sibi hono
rem arrogare,
dum se
Virginum
pares faciunt
& conser
uati.

V.
Si qua in ter
ris esse potest,
maxima est,
castitatis cum
Deo similitudo.
D. Cyprian.
D. Basilium.

D. Hieron.
Ad Tit. 2. 7.
Pro Virgini
tate incorru
ptionem vert
it Hieron.
Incorruptibi
lis virginitas
Dei incorru
pibilitatem sua
modo imitatur.
VII.
Psal. 2. 12.
Eusebius.

Vbi cernis vsque ad eodē Cōstantinum virginitatem demiratum fuisse, vt sacris virginitibus omnes honores circa ad orationem Deo debitā, tribuendos esse arbitratetur. Atque hinc factū est, vt Ethnici Virgine inter signa cœlestia in cœlo quasi Diuinum, quiddam collocauerint, vt or edit D. Hier. l. i. aduersus Iouin. *Karro*, inquit, decem Sibyllas fuisse autumas, quarum in signe virginitas est, & virginitatis premium diuinū. Quod si *Eoli* i genere sermonis Sibylla *Ἰεωββλῆνα* appellatur, recte cōsiliū Dei sola scribitur nosse virginitas. Certe Romanus populus, quāto honore virgines semper habuerit, hinc apparet: quod Cōsules, & Imperatores, & in curribus triumphantes, qui de superatis gentibus trophæa referebāt, & omnis dignitatis gradus eis de una cadere solitus sit: nec mirū hoc de hominibus cū Minerā quoque *Diana* virgines Deas sinxerit, vt or Cōsiliū, & inter duodecim signa cœli, quibus mundum voluit putat, virgine collocari magna iniuria nuptiarum, vt ne inter Scorpions quidē, & Centauros, & Cuniculos, & Discos, & Agrocrotas, vxore maritumque cōtraherent. Hęc Hier. Ex quibus omnibus est perspicuum, quanta sit virginitatis præstantia, vt meritū dictum fuerit Eccl. 26. *Omnis ponderatio non est digna continentis anima.*

VII. Secunda ratio, cum supra montem Sign altissimum virgines apparuerint ex virginitatis difficultate sumitur, quæ tanta est, vt quæ ad eam alpitare cōtenderit, persuasissimum habere debeat in montem quendam maxime arduum ac cliuē, quod cōscendere: cuius montis tanta est altitudo, tantæque eius conscendendi difficultas, vt propterea Christus ad eius ascensum neminem præcepto alstringere voluerit, sed dixerit Mat. *Qui potest capere capiat*: eo enim testimonio ad idem comprobandum vitur D. Hier. l. i. aduersus Iouin. *Noli metuerē, inquit, ne omnes virgines fiant, difficilis res est virginitas, & ideo rara quia difficilis, multi vocati, pauci electi, si omnes virgines esse possent nunquā Dominus diceret. Qui potest capere capiat. Et Apostolus in suā dō Mash. 19. 12. non trepidaret, De virginitatis præceptum Domini nō habeo. Nec verū illud parum exaggerat huius altissimi montis conscendēdi difficultatem, quod paucissimi ante Dei in carne aduentum, eodē conscenderint: ac tum primum accessus euasit facilior, cum agnus, id est, Deus homo in terris apparuit virgo ex virgine procreatus: tūc enim eius & exemplo, & auxilio quā plurima virginum millia extiterunt: quæ ad montis huius cacumen pertingere potuerunt. Id quod elegantibus carminibus descripsit Greg. Nazianz. in carmine de virginitate.*

*Vt verū in tabulis pictor dum corpora fingit,
Obscuri primum ora notis, lenibusque figurat,
Max for ipis studeat omnigeno adhibere colores,
Atque opus incertum numeris polat omnibus artibus:
Sic quoque Virginitas magni pars inelyta Christi,
Ante quidem umbrōso in paucis splendore micabat
Dum lex iura daret terris, & in orbe vigeret
Æignis spectanda notis paucis que liceret,
Lucis ad internā radios penetrare coruscōs:
At postquam Christus per casta viscera matris,
Absque patre & tediis vitæ progressus in auras
Lustrauit muliebri genū, primamque parentem
Depulit, & carnis leges abscedere iussit,
Spiritusque nouo submisit lictera fasces,
Gratiæque in mediū venit, tum denique nostro
Virginitas genari præclaro lumine fuit,
Instabilem mundum abruptens, abruptaque mundo,
Connubium tantum exuperans & vincula vitæ,*

Quant-

Quamvis animus carni prestat, calidumque rotundum, Telurem pretio vincit, quantoque fugaci. Illud in eternum durans, prestantius aevum est, Quanto mortali melior Deo.

Porro eandem virginittatis servandae difficultatem, videtur mihi praeter alia significare voluisse Salom6, 3. Reg. 7. cu duas illas ingentes columnas eras, de quibus supra diximus, ante vestibulu templi collocauit, nihil aliud, praeter lilia in summitate sustinetes: quia enim virginittas per hiliu expressa, difficillima est, ingetisque ponderis, cui facile vitos humana succumbant, opus est columnis arcibus fortissimis, id est, magnis gratie praesidiis, quae satis sunt tanto oneri sustinendo. Illud quoque servandum, vna ex his columnis dicta fuisse Ioaehin, alteram Booz, quae veraque vox fortitudine significat, quoniam duplex fortitudo requiritur ad sustinenda lilia castitatis, videlicet gratiae praesidiu, & hominis, non quilibet sed strenua animo, saque cum divina gratia cooperatio: cum sit verissimu illud, quod ait D. August. ser. 250. de temp. Inter omnia Christianorum certamina, sola duriora sunt praelia castitatis, ubi quotidiana est pugna. Et rara virtus est: gratiam castitatis sortita est inimicum, qui quotidie vincitur. Et tamen timetur.

1 Cor 7. 25. Reg. 7.

Servanda castitati, duplici fortitudine opus est.

D. August.

Atque haec potest esse tertia ratio, cur virgines supra montem Sion cum Agno appauerint, ut videlicet explorata esset qualis debeat esse virginum coeuvatio, & viuendi ratio. Quia enim difficile est virginittate, sarram tecta tueri, debet virgines ad altissimu montem Sio confugere, hoc est, sese a comuni & frequenti hominum consuetudine abducere, publice fugere, recessum quaerere, & Agni vestigia identidem persequi, illi tantu purissimis delectari, reliquis omnibus terrenis deliciis, & carnis illecebris amputatis. Hinc est quod idem Graecum vocabulum σωφροσύνη & moderatu atq. temperantem & praeterca castu & continente significat, & σωφροσύνη, no tantummodu castitatem & temperantiam, sed & pudicitiam & castitatem, vnde Hier. saepe apud Paulu id vocabulu pudicitiam vertit, quibus in locis Vulgata editio sobrietate, habet: veluti l. 10. contra Iouin. citans illud Pauli ad Rom. 12. No plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietate, legit ipse, sed sapere ad pudicitiam Non plus, inquit, sapere quam oportet sapere, sed sapere ad pudicitiam, non ad sobrietatem, siquidem Graece scriptum est εις το σωφροσυνην. Hic ille. Et i. ad Tim. 3. Oportet Episcopu irreprehensibile esse, animus uxoru viru, sobriu. Graece σωφροσύνη. Hieronymus & Ambrosius, Pudicum. Et ad Titu. Oportet Episcopum sine crimine esse sobriu. Graece σωφροσύνη. Hieron. legit pudicu multuque aliis in locis. Ex quo apparet, quam coniuncta esse debet cum castitate, sobrietas & temperantia, atque in omnibus rebus modestia: siquidem uno eodemque vocabulo vtrique significatur, & vnu pro altero sumitur, ut ferè idè sit temperantia sobrietasque esse, & castu esse, sicut eo ipso, quod aliquis sobrietate, temperantia, modestiaque neglexerit, simul quoque castitati nuntium remisisse existimari potest. Vnde D. Greg. Naz. in orat. exhortationis ad virginem, hoc eodem sensu eam, ut ad montes confugiat adhortatur, & esse, inquit, incedis virgo, in montibus salueris, ad sodomam ne reflexeris ne in salis stagnum obdureris.

VIII.

Qui virginittatem amat publicum deseret in montem fugiat.

D. Hieron.

Rom. 12. 3.

1 Tim. 3. 2.

Ad Tit. 1. 7. 8.

Sobrietas, temperantia, est modestia castissima. D. Greg. Nazianz.

Hanc nimirum ob causam, omnes ferè Patres tam multi sunt in commendanda prudenti circumspectione virginibus, & amplificandis periculis, quae in te maxime lubrica, vel minima incuniam, & olerantiam consequuntur: potissimu vero Tertull. in l. de velandis virginibus, passim habet, Ea consuetudo deligenda est, quae virgines includit soli Deo nrae, quibus praeter quod a Deo, non ab hominibus captanda gloria est: etiam ipsum bonu suum erubescendum est: si tales oculi volent virginem visam, quales habet virgo, quae videri vult, eiusdem libidinis est videri, Et videre, tam sancti viri

Tertull.

est suffundis si virginem viderit, quam sancta virginitas sic a viro visa sit: omnis publicatio virginis bona stupri passio est. Et postquam fuse disputauerat de velamine virginum ait. Ipsa conscientia non latendi non est pudica: patitur aliquid, quod virginis non sit studium placendi viri: quantum veli bona mente conetur, necesse est publicatione sui periclitetur, dum penetrat ut oculis incertis, et multis dum digiti demonstrationis illustratur, dum nimirum amavitur sic discitur aliter iam placere desiderare: sed enim vera, et tota, et pura Virginitas nihil magis timet, quam semetipsam, etiam feminarum oculos pati non vult, alio ipsa oculos habet, confugit ad velamen capitis quasi ad galeam, quasi ad clypeum, qui bonum sumus, protegat aduersus istius tentationum. Et multo luculentius in libi de cultu feminarum: Cum omnes, inquit, templum Dei sumus, allato in nos, et consecrato spiritu sancto, eius templi adiutorum, et antistes pudicitia est, que nihil immundum, nec profanum inferri sinat, ne Deus ille, qui inhabitat in quinquatam sedem offensus derelinquat. Non de integritate conscientia venis studium placendi per decorem, quem naturaliter in iuracorem libidinis scimus. Quid igitur in te excitas malum istud, quid inuitas, cuiusque profiteris eccoriam ad tentationibus vitam aperire non debemus, que nunc inquam instanda perfectione, quid aliam alteri periculo sumus, et perie enim ille simul in tua forma si concupierit, et facta es tu gladius illi et sic sua culpa vaces, sub iniuria non libereris. Cum igitur, et nostra, et aliorum causa versetur in studio periculosissimi decore, iam non tantum conficta, et elaborata libidinis suggestum recusat, dum a vobis sciatis, sed etiam naturalis speciositatis obliterandum dissimulatione, et incerta. Legendi

D. Cyprianus de eodem argumento D. Cypri. de disciplina & habitu virginum. D. Greg. Naz. in exhortatoria ad Virginem, iam citata. D. Basil. de vera virginitate. D. Hier. de custodia virginum ad Eufrochiam. D. Ambros. de institut. virginis, & tribus illis auribus de virginibus ad Marcellam sororem suam. Et S. Ephrem Syrus sermo de sancta virginitate.

X. Quod sit iuxta magnum curam adhibere oportet ad virginum vitam seruandam, docent Hebrei, quibus consentit Vatablus, tunicam illam lineam strigam, de qua igitur Exod. 28. que communis erat omnibus sacerdotibus eo fuisse textam artificia, ut tota contineret quibusdam oculorum imaginibus, unde quaque constaret, quod ex eo probatur, quia ipse eo quod hos habemus, sermoneque anticumbis se, potest verbi ex Hebræo, *D'el d'el am' meidubim*, quoniam verbum *meid*, quod eo loco ponitur, non solum strigere, sed etiam oculare significet. Quod si verum est, quoniam quædam alio mysterio voluit Deus, ut tunc nulla linea omnibus sacerdotibus communis, tota esset distincta oculis, imo ex oculis quodammodo interta, nisi ut indicaret castitatem, cuius tunica illa linea propter candorem Symbola erat: quæ virans propterea sacerdotum esse debet, debere esse totam, unde quaque oculis circumscriptam, propter assiduum vigilantiam, quæ ad hanc virtutem seruandam exigitur, quoniam etiam castitas ex omni parte a Dæmone obsequat, omni ex parte circumdata & circumspecta esse debet. Idcirco etiam D. Ambrosius de virginibus ex pendit magnam custodiam, & militum eke abantiom multitudia omni seruandis virginibus induit, Cant. 8. *Vinea mea est in conspectu meo, viles domo mi* (Sic enim olim apud septuaginta) *ducenti, qui seruant fructum eius supra*, inquit, Ambrosius, *indixerat*, Et illam salomonis seruandis fortis ambium ex floribus israel omnes fructus gladius, et ad bellum ut dicitur, *in hoc millo daturis, et in nomine, ubi erunt ex fructus, ubi conpigit, ubi reale profubant, quæ sunt omnes pudente sacrum domini seruatis eubile, neque minuat si pro vobis angelis, milium quæ angelorum moribus militatis. Eandemque vigilantiam idem Ambrosius commendat virginibus ex eo, quod Virginitas liliam sit inter spinas, hoc est, multis vndique*

periculis,

Plus de se quam de reliquis omnibus sibi timet virginum.

Vitanda profanorum essendicula.

Castitas proprie sacerdotum tunica D. Ambros. Cant. 8. 12. Septuag.

Curam inter dicitur liliam, inter spinas.

VIE GA
APOL
VI
ZE

periculis, & difficultatibus circumseptis: atque ad eod oporteat virginitatis florem
 cautè decerpere, cum sic periculum ne qui legere appetit, ab spinarum aculeis
 cruentetur: Audiamus Ambrosium eodem lib. 1. de Virginibus ita scribentem.
 Digna virginitas qua apibus comparetur, sic pudica, sic continens, rore pasceatur apes, nescit con-
 cubitus, ros quoque virginis est sermo diuinus, quam te velim filia imitatrix esse huius api-
 culæ, cuius flos est, ore soboles legatur, ore componitur, florem tibi demonstro carpendum, illum
 virique qui diuini, Ego flos campi, & liliū conuallium. Tanguam liliū in medio spinarum,
 quod est enim virtus in diuini spiritalium nequitiarū sentibus virtutes obsideri: unde nemo fructus
 referat, nisi qui cautus accedat: sume igitur alas virgo, sed spiritus, ut super uoles vitia, si contin-
 gere cupis Christum. Hæc Ambrosius.

D. Ambros.

Cant. 21.

Hæc autem vigilantia, ut plerique annotarunt, vel in ipso liliū florenō obscure
 expressa est. Etenim flos liliū sex folia habet candida, & intra ipsum florem sex
 grana aurea, si quis aduertat continetur, quia sex sunt conditiones præcipuè, qua
 castitatis seruant: sobrietas non esse otiosum, cultus asperitas, custodia sensuum,
 raritas sermonum, & occasionum euitatio. De primo habes ad Rom. 13. Non in
 ebrietas in bibulis, & ebrietatibus, & statim subiungitur, Non in cubilibus, & impudicitia.
 De secundo Ezechielis 16. Hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturitas pa-
 nis, abundantia, & circumspicis & filiarum eius. Et Eccl. 33. Mitte illum (id est seruum) in
 operationem ne tracet, multam enim malitiam docuit otiositas. De tertio Num. 25. Vbi re-
 fertur quod femina Moabitides sese eleganter ornauerunt, ut filios Israël ad
 suam iram pertraherent. De quarto Proverb. 4. Oculi tui, restra videant, & pal-
 pebra tua præcedant gressus tuos. Et Eccl. 26. Fornicatio mulieris in excellentia oculorum, &
 in palpebris illius agnosceretur. Et Hier. 9. Docete filios vestra lamentum, & vnaqueque pro-
 ximam suam plantum, quia ascendit mors per fenestras nostras. Vbi per fenestras, sensus ipsi
 accipiendi sunt. Vnde & David incaute videndo cecidit: & Dina propter curio-
 sitatem, virginitatem perdidit: Et ut annotauit Isidorus Clarius in suis scholiis,
 super. 14. Iudic. Samsoni eruti fuerunt oculi, quod à concupiscentia oculorum
 sibi non temperauit. De quinto, Eccl. 22. Quis dabit ori meo custodiam, & super labia mea
 sermone uiscerum? Et 1. ad Corinth. 14. Corriumpunt mores bonos colloquia mala, seu ut
 alij transferunt, Confabulationes pessime. De sexto, Gen. 19. vbi ad Loth dicitur, sal-
 uam uiam tuam, uoli rescire post tertium, nec stes in omni circare regione. Quibus ver-
 bis non solum iubetur Sodomam, sed omnem etiam circumcirca regionem de-
 serere, quia uisibiles omnes peccandi occasiones longe deuitanda sunt. Etenim
 Thamar corrupta est ab Amon fratre suo, quia sola cum illo fuit. Vnde Paulus 1.
 ad Tim. adhortatur Timotheum, ut adolescentiores uiduas deuitet.

XI.

Quæ, & que conditio-
 nes, seruande
 castitati, ne-
 cessaria sint.
 Rom. 13. 13.
 Ezech. 16.
 49.
 Eccl. 33. 18.
 29.
 Numer. 25.
 Prou. 4. 25.
 Eccl. 26. 12.
 Hier. 9. 10.

Gen. 34.
 Isid. 147.
 Eccl. 22. 33.

Gen. 19. 16.

1. Reg. 35.
 1. Tim. 5.

Cur virginēs nomen Agni, & nomen patris eius scriptum
 in frontibus habeant?

Habentes nomen eius, & nomen patris eius scriptum in frontibus suis.

SECTIO III.

ILLA centum quadraginta quatuor millia, quæ Ioanni apparuerunt: supra I.
 montem Sion simul cum Agao, quæ Virgines erant, ut diximus, habebant
 nomen Agni, & nomen patris eius scriptum in frontibus suis: quod Rich. de S.
 Vi. ita interpretatur, ut haberint scriptum in frontibus nomen Agni, id est, fidē
 Agni, quia dicitur Ch. iustitiam, & nomen Patris eius, id est, fidem patris eius, qua
 Dei filij non cupantur: quæ fidem habebant scriptam in frontibus per manifestam
 & publicā confessionem. Sed quid est quod hoc tanquam peculiare virginibus
 ascribitur, cuius omnibus fidelibus, præcipue uero Martyribus cōueniat? Prima

Rich. Vi.